BIBLIOTECA ȘCOLARULUI

George
TOPÂRCEANU

Minunile sfântului Sisoe

LITERA

biblioteca școlarului

George
TOPÂRCEANU

MINUNILE SFÂNTULUI SISOE
și alte proze

Litera
INTERNAȚIONAL
BUCUREȘTI — CHIȘINĂU

APRECIERI CRITICE

Dl Top`rceanu este =i un prozator. +i un prozator de talent, care nu utilizeaz[ forma prozei pentru a-=i vehiculiza =i altfel fondul pe care ]l pune aiurea ]n versuri. Lucru rar, dac[ nu neobi=nuit la poe\ii lirici, proza dlui Top`rceanu este obiectiv[. }n schi\a *Pe v`rful Pirinului*, ]n *Cantargieva* etc. dl Top`rceanu a =tiut s[se \in[ ]n umbr[=i s[ne dea c`teva scene din via\[, c`\iva oameni =i c`teva pasiuni cu realitatea =i cu diversitatea lucrurilor din natur[. Cu toat[ lipsa lui de for\[ primordial[ de crea\ie, dl Top`rceanu, trebuie s-o accentu[m, este unul din prozatorii no=tri cei mai talenta\i...

Garabet IBR{ILEANU, *Pagini alese,* vol. 2, Editura pentru literatur[=i art[, Bucure=ti, 1957, p. 56.

...}n proz[, Top`rceanu r[m`ne un memorialist, de mare clas[ ]n *Pirin-Planina*, un evocator al plaiurilor copil[riei =i al expedi\iilor cinegetice. Povestirile v`n[tore=ti, pigmentate cu umorul specific (*Amintire, }ntr-o diminea\[ de prim[var[, O goan[ la Cucuteni*), ca s[ nu mai vorbim de ]nsemn[rile de la Turtucaia =i din captivitate, sunt mai ]nt`i documente umane, care acuz[autenticitatea reportajului. Scriitorul prefer[s[realizeze faptul de via\[tr[it, la care a participat el]nsu=i. De aici =i caracterul lor autobiografic.

}nainte de a crea *Pirin-Planina*, Top`rceanu]=i d[du m[sura talentului s[u de prozator]ntr-o remarcabil[nuvel[, *Focurile*, r[mas[aproape necunoscut[...

Focurile topeau naivit[\ile adolescentului, anun\`nd pe autorul *Pirin-Planinei*, oper[ de maturitate, unde faza lapidar[ va sculpta c`teva momente =i figuri memorabile...

Pirin-Planina]ncununeaz[activitatea de prozator a lui G. Top`rceanu, fiind o sintez[a artei sale de povestitor memoralist. Reg[sim aici pe liricul grav =i melancolic din *Balada mor\ii*, dar =i pe poetul sprin\ar din cronicile vesele, pe reporterul pu\in gr[bit din *Amintirile de la Turtucaia*, dar =i pe stilistul rafinat, care creeaz[pagini de autentic[proz[artistic[. Prin limpezimea de cristal a imaginilor =i, mai cu seam[, prin limba curat rom`neasc[ ]n care e scris[, *Pirin-Planina* se ridic[ p`n[la str[lucirea *Baladei mun\ilor*, constituind al[turi de aceasta una dintre operele de c[petenie ale scriitorului.

Cu adev[rat mare prozator ar fi fost G. Top`rceanu, dac[ des[v`r=ea romanul *Minunile sf`ntului Sisoe*. Spiritul at`t de preten\ios cu sine, mai cu seam[ ]n anii maturit[\ii literare, nu i-a dat r[gaz s[termine dec`t patru capitole, ce m[rturisesc o impecabil[art[satiric[...

Al. S{NDULESCU, *G. Top`rceanu,* Editura pentru literatur[=i art[, Bucure=ti, 1958, p. 129, 130, 136.

... }n limitele parodiei evolueaz[=i divertismentul *Domnia lui Ciub[r-vod[*, de fapt, pamflet]mpotriva lui G. Bogdan-Duic[. Pseudocronica descoperit[“]n podul unei chilii la m[n[stirea Neam\ului” =i atribuit[unui Oprea Ca\[logof[tul, se men\ine]n nota cronicilor moldovene=ti, dar cu dezinvoltur[. }nc`nt[ c`nd desenul naiv de xilografie, c`nd poza meditativ[, c`nd ironia cu aer de vechime,]ndreptat[spre realit[\i moderne...

Fluxul umorului \ine de realitatea care-l provoac[. Episoadele vesele din *Pirin-Planina* implic[duio=ie pentru clipele de fericire umil[, pe care cei cuprin=i “]n v[lm[=agul aprig al marelui r[zboi (din 1914-1918, n. ed.) izbuteau s[le fure vie\ii”. }n *Minunile sf`ntului Sisoe* umorul are tenta ironiei t[ioase, iar ]n *Scrisori f[r[ adres[* tinde spre sarcasm. R`sul]ntrerupt de triste\e subliniaz[, dup[ ]mprejur[ri, o atitudine: antir[zboinic[,

antiburghez[, antimistic[. }n felul acesta umorul]nt[re=te leg[tura observatorului cu epoca. }n solida schi\[*Focurile* (con\in`nd pagini din cele mai inspirate) tonul e serios. Prozatorul nu ]n\elegea s[ r`d[pe seama eresului ce st[p`nea mintea m[rginit[a c[ut[torului de comori...

Arta prozatorului se]nvedereaz[ ]n sensibilitatea pentru nuan\e, de la limbajul nara\iunii lini=tite al paginilor memorialistice la parodia c[r\ilor de colportaj religios din *Minunile sf`ntului Sisoe*, p`n[la pamfletul]nc[rcat de m`nie. Decen\a e o tr[s[tur[constant[. Am[nuntul cu "apendicita" eroinei din *O aventur[* putea s[devin[vulgar. Dar, cum s-a observat, "povestea" se opre=te exact unde trebuie...

Realist[, pled`nd pentru valorile umane, str[b[tut[ de un umor fin, proza lui G. Top`rceanu num[r[pagini admirabile.

Constantin CIOPRAGA, *G. Top`rceanu*, Editura pentru literatur[, Bucure=ti, 1966, p. 372, 375-376, 377, 383.

Oper[de maturitate, *Minunile sf`ntului Sisoe*, chiar =i din lectura paginilor publicate antum sau postum, las[ certitudinea c[ egaleaz[ cele mai temerare realiz[ri poetice ale lui G. Top`rceanu.

Virgiliu ENE, *G. Top`rceanu*, Editura tineretului, Bucure=ti 1969, p. 131.

... Adev[ratul =i cel mai apropiat maestru al lui G. Top`rceanu este I. L. Caragiale. Admira\ia pentru el i-a fost total[, =i numai despre Eminescu, =i ilustrul s[u prieten, Mihail Sadoveanu, se mai exprim[ ]n termeni at`t de elogio=i. }n cazul lui Caragiale este]ns[vorba =i de congeneritate evident[; cuvintele cu care]l caracterizeaz[ascund o inten\ie de autoportret: "cel mai mare artist al prozei noastre literare: minte ager[, spirit lucid, me=te=ugar incomparabil". Trecem peste faptul c[asupra prozei scurte a autorului *Momentelor* face adev[rate studii de stilistic[=i aducem]n sprijinul tezei de mai sus numai adnot[rile laborioase pe marginea edi\iei Zarifopol a operelor lui Caragiale. Din ea, din *Momente =i schi\e*,]n primul r`nd, a]nv[\at

mai mult dec`t de la oricare alt scriitor rom`n sau str[in. }nainte de toate, a=a cum o demonstreaz[,]n m[sur[aproape egal[, opera poetic[=i proza scurt[,]l urmeaz[ ]n structura =i tehnica nara\iunii. Decupajul epic ferm, realizat prin juxtapunerea secven\elor, simplitatea savant[a liniei narative, ritmul alert al ac\iunii, efectul final bazat pe poant[, decurg toate din tehnica f[r[cusur a marelui]nainta=.

Cea mai mare parte a galeriei personajelor sale (inclusiv cele din poeziile construite pe tram[epic[) — popa din Rudeni, chiria=ul gr[bit =i altele — este de sorginte caragialian[. Lumea plantelor =i g`zelor din *Rapsodii de toamn[* este de aceea=i extrac\ie. Poetul ]i ]ndulce=te contururile =i ]i adaug[ haloul duios de lirism comprehensiv; astfel satira rece se tope=te =i recristalizeaz[ ]n ironie bl`nd[. Top`rceanu nu pasti=eaz[=i nici nu reia epigonic teme ale maestrului. Lumea lui =i, odat[cu ea, conflictele ei, descinde din cea a lui Caragiale, dar se situeaz[pe alt[spir[a timpului. Mediocritatea moale, anost[, a triunghiului Mi=u +t. Popescu, Iorgu Damian, Zoe din *}n jurul unui divor* — povestire versificat[f[r[nimic liric]n ea — ca =i atmosfera sufocant[a mahalalei, provoac[o comp[timire melancolic[prin raportare la “ambi\ul”, dinamismul nervos =i iste\ sau angajarea sincer-inocent[ ]n melodram[ale amploia\ilor =i consoartelor lor din *Momente*.

Tot de la Caragiale a primit =i impulsul c[tre parodie...

De fapt, tot ce \ine de comic ajunge la Top`rceanu prin filtrele lui Caragiale. Asta ]nseamn[ cumva c[ este dependent de precursor? Categoric nu. Top`rceanu, unul dintre cei mai mari scriitori]n registru comic ai literaturii noastre din acest secol, nu este un epigon; spiritul s[u superior sceptic, lucid =i grav, inteligen\a lui caustic[nu puteau g[si alt interlocutor mai potrivit. For\`nd pu\in retorica, am putea spune c[cei doi dialogheaz[.

Mihail IORDACHE, *G. Top`rceanu — prozatorul*. }n cartea: G. Top`rceanu, Pagini de proz[, editura Junimea, Ia=i, 1985, p. 394-395.

Succesul *Parodiilor* =i al *Baladelor* a l[sat]n umbr[alte poezii de Top`rceanu (*Migdale amare*, 1928), excelenta sa proz[din *Scrisori f[r[adres[* (1931) cu savuroasa pasti=[cronic[reasc[*Domnia lui Ciub[r-vod[* =i spiritualele comentarii despre duel, evolu\ia idealului feminin, despre automobil etc. =i din *Pirin-Planina, episoduri tragice =i comice din captivitate* (1937), reluare a volumului *}n gheara lor* (1920), care fusese precedat de opusculul *Amintiri din luptele de la Turtucaia* (1918). Neterminat a r[mas romanul *Minunile sf`ntului Sisoe*,]n care eroul ar fi produs hazul prin naivitate (inexperien\[) =i distrac\ie (lips[de aten\ie)...

Al. PIRU, *Istoria literaturii rom`ne*, Editura “Grai =i suflet — Cultura Na\ional[“, Bucure=ti, 1994, p. 161.